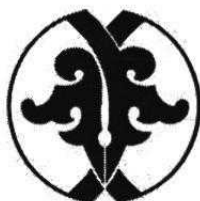

سیر تحولات قرارداد در نظام حقوقی ایران

تألیف:

علیرضا سلیمانی

www.ketab.ir

انتشارات امجد

سرشناسه	: سلیمانی، علیرضا،
عنوان قرارداد	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: سیر تحولات قرارداد در نظام حقوقی ایران / تألیف علیرضا سلیمانی.
مشخصات نشر	: تهران: امجد، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۶۵۶-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: قراردادهای ایران
موضوع	: Contracts -- Iran
موضوع	: قراردادهای (حقوق بین الملل)
موضوع	: Contracts (International law
موضوع	: تعهدات (حقوق) -- ایران
موضوع	: Obligations (Law) -- Iran
موضوع	: تعهدات (حقوق)
موضوع	: Obligations (Law
رده بندی کنگره	: KMH۸۵۸
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۷۲۷۲۸۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

دفتر مرکزی امجد:

تهران، خیابان منیری جاوید، پلاک ۵۷، طبقه اول شمالی

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۶۳۰۵۹ - ۶۶۴۱۱۹۳۲

فروشگاه: خیابان منیری جاوید، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹ - تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

سیر تحولات قرارداد در نظام حقوقی ایران	
مؤلف:	علیرضا سلیمانی
ناشر:	انتشارات امجد
چاپ:	شهریور، ۱۴۰۰
تعداد:	۵۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸ - ۶۲۲ - ۲۲۵ - ۶۵۶ - ۲
	ISBN: 978 - 622 - 225 - 656 - 2

حق چاپ محفوظ و منحصر «امجد» است.

فهرست مطالب

۹	 مقدمه
۱۱	 فصل اول: کلیات
۱۱	 بخش اول: تحولات اجتماعی حقوق
۱۲	 بخش دوم: ضرورت تفکیک تحولات
۱۳	 بخش سوم: تحول مفهومی قرارداد از منظر مکاتب حقوقی
۱۵	 گفتار اول: هنجار گرایی یا واقع گرایی
۱۷	 گفتار دوم: نظریه شخصی و نظریه موضوعی عقد
	 بخش چهارم: حاکمیت نظام حقوق عمومی و حقوق خصوصی و حقوق بین‌الملل بر
۱۸	 قراردادها
۱۹	 گفتار اول: تحولات قرارداد از منظر حقوق خصوصی
۲۰	 گفتار دوم: تحولات قرارداد از منظر حقوق عمومی
۲۱	 گفتار سوم: تأثیر حاکمیت حقوق بین‌الملل بر قراردادها
۲۳	 مبحث اول: بین‌المللی شدن حقوق معاهدات
۲۶	 مبحث دوم: الکترونیکی شدن قراردادها
۳۰	 مبحث سوم: یکسان سازی قراردادها
۳۵	 بخش پنجم: تأثیرپذیری قرارداد از عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و اخلاقی
۳۵	 گفتار اول: تأثیرپذیری قرارداد از عوامل اجتماعی
۳۶	 گفتار دوم: تأثیر پذیری قرارداد از عوامل اقتصادی
۳۷	 گفتار سوم: تأثیر پذیری قرارداد از عوامل فرهنگی و اخلاقی
۳۹	 فصل دوم: شکل‌گیری و تحول انواع قرارداد در نظم داخلی و جهانی
۴۰	 بخش اول: شکل‌گیری قراردادهای الحاقی برای پیشبرد اهداف دولت
	 بخش دوم: شکل‌گیری قراردادهای جمعی در اثر نهادینه شدن فرهنگ گفتگو و روابط
۴۱	 قراردادی
۴۲	 بخش سوم: تأثیر جهانی‌شدن حقوق بر نظم قراردادها
۵۱	 بخش چهارم: موقعیت قرارداد در حقوق خصوصی و عمومی
۵۱	 گفتار اول: ظهور مفهوم قرارداد در حقوق خصوصی
۵۲	 گفتار دوم: تحول مفهوم قرارداد در حقوق عمومی
۵۲	 مبحث اول: ظهور مفهوم قرارداد اجتماعی
۵۳	 مبحث دوم: ظهور قراردادهای اداری

بخش پنجم: اصول حاکم بر انعقاد قرارداد	۶۱
گفتار اول: اصل حاکمیت اراده و آزادی قراردادها	۶۱
گفتار دوم: اصل نسبی بودن قراردادها	۶۵
گفتار سوم: اصل لزوم قراردادها	۷۱
بخش ششم: تحول اصول حاکم بر قراردادها در پرتو تئوری‌های مدرن حقوق	
قراردادی	۷۲
گفتار اول: تحول در اصل حاکمیت اراده و آزادی قراردادها	۷۲
گفتار دوم: ظهور نظریه نفع عمومی و تحول اصل نسبی بودن	۷۵
گفتار سوم: نفوذ نظریه قدرت عمومی و کم‌رنگ شدن اصل لزوم	۷۶
بخش هفتم: حقوق بشری شدن قراردادها در پرتو حمایت از طرف ضعیف	۷۹
فصل سوم: تحول قرارداد در حقوق ایران	۸۵
بخش اول: بررسی تحولات قرارداد در پرتو شکل‌گیری حکومت اسلامی	۸۵
گفتار اول: نهاد قرارداد در حکومت اسلامی	۸۷
گفتار دوم: تحلیل مبانی راجع به قرارداد در حقوق ایران	۹۱
گفتار سوم: نقش حکومت اسلامی در دگرپسندی قراردادها	۹۲
بخش دوم: مصادیق تحول حقوق قراردادها	۹۳
گفتار اول: قرارداد کار	۹۴
مبحث اول: تعارض قرارداد کار با قرارداد اجاره استخفاف	۹۹
مبحث دوم: تعارض بین نفع عمومی و نفع خصوصی	۱۰۷
گفتار دوم: قرارداد اداری	۱۰۹
گفتار سوم: قرارداد بیمه	۱۱۱
مبحث اول: عدم مشروعیت بیمه از دیدگاه فقهای اهل سنت	۱۱۹
مبحث دوم: تعارض واقعیت اجتماعی با آراء فقهای اهل سنت	۱۲۰
گفتار چهارم: تملک اراضی مردم توسط شهرداری	۱۲۱
مبحث اول: ماهیت تملک توسط شهرداری	۱۲۲
مبحث دوم: تحول مبانی تملک در حقوق اسلامی	۱۳۴
فصل چهارم: تحول مفهوم قرارداد در نظام کامن لا	۱۴۱
بخش اول: عدم تقسیم حقوق به عمومی و خصوصی	۱۴۲
مبحث اول: تحول حقوق ماهوی از طریق حقوق شکلی	۱۴۳
مبحث دوم: نفوذ تئوری‌های جدید اقتصادی در نظام حقوقی انگلیس طی قرن	
نوزده	۱۴۵
بخش دوم: تحولات قرن بیستم در نظام حقوقی انگلیس	۱۴۶

مبحث اول: ظهور دولت رفاه	۱۴۶
مبحث دوم: تحول قراردادهای دولت رفاه	۱۵۲
مبحث سوم: توسعه نظام قراردادهای الحاقی	۱۵۶
مبحث چهارم: قرارداد مالکیت زمانی و تأثیر آن بر مفهوم مالکیت	۱۷۰
مبحث پنجم: متحدالشکل سازی قراردادهای در پرتو حقوق انگلیس	۱۷۱
بخش سوم: تحولات انصاف قراردادی	۱۷۴
مبحث اول: محدود شدن آزادی اراده در حقوق انگلیس	۱۷۹
مبحث دوم: حمایت از طرف ضعیف قرارداد در حقوق انگلیس	۱۸۱
مبحث سوم: یکسان سازی تجارت بین الملل در پرتو الحاق به کنوانسیون بیع بین الملل ۱۹۸۰	۱۸۳
مبحث چهارم: تحولات سال های اخیر حوزه قراردادهای تجارت الکترونیک	۱۸۵
فهرست منابع و مآخذ	۱۸۸

مقدمه

بسیاری از حقوق دانان، معتقدند قرارداد یکی از مهم‌ترین نهادها در علم حقوق می‌باشد. این نهاد در شاخه‌های مختلف علم حقوق و در زمان‌های گوناگون شاهد تحولاتی بوده است. درواقع شاید بتوان مهم‌ترین تحولات در زمینه‌ی قراردادها را ناشی از تغییرات اجتماعی دانست. این تغییر و تحولات در حوزه‌های مختلف زندگی انسان بر قرارداد نیز به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم مؤثر بوده است. ازاین‌رو می‌توان گفت قرارداد در طول تاریخ و درگذر زمان شاهد تحولاتی بوده است. در اولین مبحث، بحث اراده و اعمال تشریفات در قراردادها مطرح است. در این روند، قراردادها از شکل شفاهی خارج شده و جنبه مکتوب و نوشته پیدا می‌کند.

در وهله بعد با تشکیل نظام‌های گوناگون حقوقی بسته به مورد، هر نظام برداشت‌هایی از مفهوم قرارداد دارد. برای مثال می‌توان به نظام حقوقی اسلام اشاره کرد که اوصاف و قواعدی برای قراردادها از سوی فقها تعیین می‌شود. از سوی دیگر در نظام حقوقی غرب و در حقوق کامن‌لا نیز به این مهم توجه می‌شود. اما تحول بعدی قرارداد به‌طورجدی با روند صنعتی شدن جوامع غربی اتفاق می‌افتد. در این فرآیند در نظام قراردادی ملل مختلف نیز شاهد تحولاتی در حوزه قراردادی هستیم، بدین شکل که قراردادها از شکل خصوصی و آنچه در روابط فردی بین افراد وجود دارد خارج می‌شود و جنبه عمومی می‌یابد.

اما پس از آن با شکل‌گیری نظام‌های سوسیالیستی و کمونیستی محدودیت‌هایی بر نظام قراردادی تحمیل می‌شود. در بررسی سیر تاریخ مفهوم قرارداد البته از تأثیرات بین‌المللی شدن و جهانی‌شدن نیز نباید غافل ماند. درنهایت تحول در حوزه دانش و پیدایی رایانه نیز بر نظام قراردادها تأثیر گذاشته است. در عصری که اشکال جدید تجارت در بین انسان‌ها وجود دارد چالش‌های فضای سایبر نیز بر آن دامن زده است. در این کتاب نگارنده قصد دارد این سیر تاریخی را به‌صورت یادشده موردنقد و بررسی قرار دهد.